

**МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ НА ПРИКЛАДІ БДЖІЛЬНИЦТВА**

5-е видання, доповнене і перероблене / Неля Мойсеюк. – К., 2007. – 656 с.

10. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г.М.Падалка. – К.: Освіта України, 2008. – 274 с.

11. Пальчевський С.С. Педагогіка: Навч. посіб. 2-ге вид. / С.С. Пальчевський. – К.: Каравела, 2008. – 496 с.

12. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: Учебник для студ. пед. вузов: В 2 кн. / И.П. Подласый. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.: ил. Кн. 2: Процесс воспитания. – 256 с.: ил.

13. Ростовський О.Я. Методика викладання музики в основній школі: Навч.-метод. Посібник /

О.Я. Ростовський. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 272 с.

14. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник / О.П. Рудницька. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.

15. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи / О.Я. Савченко. – К.: Абрис, 1997. – 416 с.

16. Філософський словник / Заред. В.І. Шинкарука. – К., 1973. – С. 115.

17. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М.М. Фіцула. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 544 с. (Альмамагер).

18. Ягунов В.В. Педагогіка: Навч. посібник / В.В. Ягунов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

Стаття надійшла до редакції 05.05.2013

УДК 378.37.016

Зоряна Бурковська, викладач Львівського національного університету імені Івана Франка

**МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ НА ПРИКЛАДІ БДЖІЛЬНИЦТВА**

У статті досліджується актуальна проблема теоретико-методичних основ формування професійних цінностей майбутніх фахівців аграрного профілю, розкрито питання про сутність професійних цінностей та теоретичні основи їх формування у майбутніх фахівців аграрного профілю.

Ключові слова: моделювання, цінності, аграрний профіль, бджільництво, промисел, педагогіка, професія.

Літ. 10.

Зоряна Бурковская, преподаватель Львовского национального университета имени Ивана Франко

**МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОЦЕССА ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ
БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ АГРАРНОГО ПРОФИЛЯ НА ПРИМЕРЕ ПЧЕЛОВОДСТВА**

В статье исследуется актуальная проблема теоретико-методических основ формирования профессиональных ценностей будущих специалистов аграрного профиля, раскрыты вопросы о сущности профессиональных ценностей и теоретические основы их формирования у будущих специалистов аграрного профиля.

Ключевые слова: моделирование, ценности, аграрный профиль, пчеловодство, промысел, педагогика, профессия.

Zoryana Burkovska, Lecturer of
Lviv National University by I. Franko

**MODELING THE FORMATION OF PROFESSIONAL VALUES OF FUTURE
SPECIALISTS AGRICULTURAL PROFILE AS AN EXAMPLE OF BEEKEEPING**

The article examines the actual problem of the theoretical and methodological foundations of professional values of future specialists agricultural profile solved the question of the nature of professional values and the theoretical basis of the formation of future professionals of the agricultural profile.

Keywords: modeling, values, agricultural profile, beekeeping, fisheries, education and occupation.

Актуальність проблеми. Моделювання у педагогіці – це уявно представлена або матеріально реалізована система, яка, відображає або відтворюючи об’єкт дослідження, здатна замінювати його так, що її вивчення дає нам нову інформацію про об’єкт, зазначає В.А. Штофф. Термін “модель” проходить від

латинського modulus (міра), яке тісно пов’язане зі словом modus (міра, спосіб, вигляд) і означає “копія”, “образ”. У наукових педагогічних дослідженнях моделлю може бути об’єкт, Явище або уявний образ, за допомогою яких вивчаються складні явища. Модель містить найважливіші, найбільш істотні для даної задачі ознаки чи

параметри досліджуваного об'єкта і абстрагується від неістотного та другорядного.

Визначення терміну “модель” є складне і неоднозначне. Його визначають як систему, у якій відношення між елементами в деяких межах відображають іншу систему, а також як таку мисленно уявлену або матеріально реалізовану систему, яка, відображаючи або відтворюючи об'єкт дослідження, здатна замінити його так, що її вивчення дає нам нову інформацію про цей об'єкт, відзначає В.А. Кручек [6].

Таким чином, досліджуваний об'єкт можна замінити моделлю, що ізоморфна об'єкту в тому відношенні, яке цікавить дослідника. За відомо спрощуючи об'єкт вивчення, модель, як інші способи абстрагування, дає можливість спеціально виділити досліджувані зв'язки та відношення.

Мета статті. Розкрити аспекти формування професійних цінностей майбутніх фахівців аграрного профілю, з метою формування професійних компетентностей студентів аграрних вищих навчальних закладів в системі безперервної освіти.

Аналіз останніх публікацій. Даній проблемі присвячено значну кількість навчально-наукової літератури, до яких слід віднести роботи З.С. Бурковська [1], Г.О. Балл [2], Т.В. Бутніківська [3], М.В. Вачевський, В.М. Мадзігон, Н.М. Примаченко [4], В.М. Клачко [5], В.А. Кручек [6], П.Г. Лузан [8], В.П. Мельник [9], В.П. Поліщук [10], В.Т. Скуратівський [11], М.А. Скок [12], І.Г. Тараненко [13], М.М. Фіцула [14], В.А. Штофф [15] та інші вітчизняні автори.

Виклад основного матеріалу. В процесі дослідження даної проблеми процесу формування професійних цінностей майбутніх фахівців аграрного профілю, нами обґрунтовано, що на початковому етапі визначено принципи моделювання, а саме: історизму, гуманізації та інтеграції.

Принцип історизму. Історія освіти в Україні тісно пов'язана з історією українського народу. Освіта Київської Русі не була державною, структурованою і систематичною, а освітні функції найчастіше виконували освічені особи які прибували з інших країн, найчастіше з Візантії і Західної Європи, або церковнослужителі. Основний зміст полягав у прилученні населення до духовно-моральних цінностей християнства, зазначено [1].

Досліджуючи професійні цінності майбутніх фахівців аграрного профілю. Нами вибрано бджільництво як неповторна і не має аналогів у світовій практиці, галузь діяльності та виховання особистості до збереження відповідних традицій,

професійних вмінь та навичок, які передаються від покоління до покоління, виховуючи любов до природи, оточуючого середовища та збереження довкілля.

Слід зазначити, що завдяки природно-географічним та кліматичним умовам в Україні здавна розвивалося лісове, степове та гірське бджільництво. Не випадково чужинці, подорожуючи нашими землями, називали Київську Русь “країною меду і хутра”.

Особливим періодом розвитку бджільництва в Україні було Хрещення Русі князем Володимиром. На це були дві причини. По-перше, різко зріс попит на продукти бджільництва, так як їх активно почали використовувати під час богослужінь. По-друге, прихід християнської моралі був дуже близький пасічникам за духом, а тому легко сприймався ними. Повертаючись до характеристики періоду слід відмітити великий попит на продукти бджільництва на зламі першого і другого тисячоліть. Протягом останнього тисячоліття Україна виховала багатьох відомих на весь світ пасічників та до тепер славиться своїми досягненнями в галузі бджільництва.

Як зазначає В.П. Поліщук [10] нова ера в бджільництві почалася з винаходу в Україні першого в світі розбірного рамкового вулика. Завдяки розподілу гнізда на частини стало можливим добути чистий мед без знищення бджолиних сімей, чим покладено край розбійній системі пасікування. З розбірним вуликом розроблялися і впроваджувалися раціональні методи розведення бджіл, догляду сімей, підвищення їхньої продуктивності, про що свідчить розмір бджільницького господарства самого винахідника – згодом воно зросло до 12 тисяч вуликів.

Пасічникувати могли не всі бажаючі. Окрім набутих рис, потрібно було мати й природні чинники: спокійний характер, урівноваженість, зосередженість, комунікабельність. В одній давній рукописній настанові мовиться: “Якщо хтось хоче обзавестись вдома бджолами, така людина повинна дотримуватися чистоти, остерігатися пиятики, бути щедрою в дарунках для церкви, милосердною до нужденних і мандрівників”.

Милосердність – чи не найхарактерніша риса традиційних пасічників. Саме ця обставина і визначила суспільне ставлення до професійної справи. У давніші часи, коли бджолині продукти відігравали важливу роль у багатьох обрядових діях, більшість селян змушені були звертатися за поміччю до тих, хто пасічникував. В Україні бджоли користуються особливою любов'ю.

Звідси численні легенди й перекази про появу на нашій планеті цієї маленької, але вельми працелюбної комахи. Переважна більшість оповідок стверджує, що бджола є посланницею Всевишнього, котрій велено приносити людині медовські продукти для уславлення божої ласки та для власних потреб. Тому бджіл називали “Божими угодницями”, які трудяться “людям на потребу, а Богові на задоволення”, відзначає В.Т. Скуратівський в роботі [11].

В українському селі бджоляр завжди був втіленням мудрості, спокою, справедливості, гуманізму, милосердя. Тобто те, що зараз прийнято називати системою професійних цінностей. Лише така життєва позиція дозволяла людині носити горде ім'я пасічника. Але навіть не дуже глибокий аналіз дозволяє зрозуміти, що християнська мораль та система цінностей пасічника чи бджоляра є взаємно проникаючі. Тому бути бджолярем з врахуванням історичної спадщини означає цінувати та виконувати основні принципи християнської моралі. Тут можна навести народний вислів який говорить: щоб бджіл водити їх треба серцем любити. Отже любов як основа християнства знаходить відображення і в спілкуванні з комахою, яка споконвіку вважається Божою посланницею.

Формування професійних цінностей бджолярів починається з того моменту коли людина вперше свідомо почала розводити цих корисних комах та використовувати продукти їх діяльності.

Вже тоді почали формуватися певні стосунки як між самими бджолярами так і у відношенні бджола – людина. Вже в ті давні часи люди зауважили що не кожен може мати справу з цими працюючими створіннями. Люди, які працювали з бджолами мусіли бути спокійними, врівноваженими, не мати сторонніх запахів (алкоголь, тютюн), а це суттєво звужувало коло тих хто міг займатися цією не легкою та захоплюючою справою в аграрному секторі економіки.

Сучасний аграрно-промисловий комплекс є важливим сектором економіки України. У ньому зосереджена майже третина основних виробничих фондів, працює четверта частина населення, зайнятого у народному господарстві, виробляється понад 20% валового суспільного продукту та третина національного доходу, формується 70% роздрібного товарообороту.

Зазначимо, що головне завдання що стоїть перед галузями АПК – це зростання сільськогосподарського виробництва, надійне забезпечення країни продуктами харчування та сільськогосподарською сировиною, об'єднання

зусиль усіх галузей комплексу для одержання високих кінцевих результатів.

Аграрна сфера матеріального виробництва специфічна, бо предметами праці в ній є об'єкти, біологічного характеру (рослини, тварини). Складність фізико-біологічних процесів, які відбуваються в рослинних і тваринних організмах. При формуванні кінцевого аграрного продукту зумовлює необхідність використання в процесі виробництва величезної кількості виробничих ресурсів-технічного, хімічного, енергетичного, фізичного планів. Частина з них відтворюється в аграрних господарських структурах, а частина штучно створюється поза сільськогосподарською сферою, переважно в промисловій сфері. Технічні засоби, паливо і мастила, хімічні препарати тощо результат не аграрної, а промислової праці. Проте без них сільськогосподарське виробництво не може функціонувати [6].

На сучасному етапі в різних сферах аграрного виробництва набули поширення державні аграрні підприємства й організації, акціонерні товариства, малі підприємства, командитні організаційні структури, спільні підприємства та ін. Юридичною основою їх діяльності є договір (угода) з аграрним товаровиробником про надання того чи іншого обсягу виробничих послуг у зазначені строки та певної якості. Аграрний товаровиробник розраховується з обслуговуючими підприємствами за надані послуги та витрачені матеріально-технічні засоби готівкою або кінцевим продуктом, коли в угоді зазначений бартерний розрахунок.

Агропромисловий комплекс складається із трьох сфер і обслуговуючих ланок.

Перша сфера галузі, що виробляють для сільського господарства і агропромислового комплексу засоби виробництва: тракторне, сільськогосподарське і продовольче машинобудування, машини для тваринництва і кормо виробництва, виробництво мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин і тварин, мікробіологічна і комбікормова промисловість, а також капітальне будівництво та виробництво засобів виробництва, зазначають М. Вачевський, В. Мадзігон, Н. Примаченко [4].

Друга сфера власне сільське господарство до якого входять рослинництво, виробництво і лісове господарство. Тут виробляється 45% загального обсягу продукції АПК.

Рослинництво – це комплекс галузей сільськогосподарського виробництва. Залежно від призначення продукції, що виробляється, та засобів виробництва, які застосовуються у рослинництві, виділяють більш вузькі галузі та їх групи: зернове виробництво, технічних культур,

картоплярство овочівництво, і баштанництво, плодівництво і виноградарство, виробництво багаторічних спеціальних культур (хміль, чай), кормо виробництво і полезахисне лісорозведення. Перелічені групи галузей поділяють на ще дрібніші галузі виробництва однорідних продуктів. У розвитку землеробства велику роль відіграють біологічні фактори селекція і насінництво, використання можливостей окремих сортів сільськогосподарських культур.

Тваринництво – це великий комплекс взаємозв'язаних галузей, які виробляють висококалорійні незамінні продукти харчування (молоко, м'ясо, яйця) та цінну сировину (вовна, шкура, хутро) для переробної промисловості. Воно істотно впливає на розвиток рослинництва, підвищує ефективність рільництва, забезпечуючи його органічними добривами. Розвиток тваринництва є однією з вирішальних умов підвищення матеріального і культурного рівня життя народу, тому для розвитку галузі необхідно великі капіталовкладення.

Тваринництво як галузь включає ряд підгалузей, основними з них є скотарство, свинарство, вівчарство, і птахівництво, крім того, виділяють більш вузькі галузі: кролівництво, конярство, оленярство, розведення верблюдів, ставкове рибальство, шовківництво, бджільництво звірівництво.

Третя сфера галузі промислової переробки сільськогосподарської сировини. До неї відносять галузі і підгалузі харчової, борошняно-круп'яної, м'ясо молочної, рибної, легкої промисловості (первинна обробка бавовни, льону, вовни, хутряної сировини, виробництво тканини, одягу, трикогажу, шкіряних товарів, взуття, хутряних виробів) громадське харчування. Вона дає 39,2% обсягу продукції АПК.

Висновок. Отже, все це вимагає глибоких економічних знань від майбутніх випускників агропромислових навчальних закладів освіти. В умовах ринкової економіки виживає лише те підприємство, яке найбільш грамотно і компетентно визначить вимоги ринку, створить і організує виробництво продукції, що користується попитом, забезпечить високим прибутком висококваліфікованих фахівців сільськогосподарського виробництва.

1. Бурковська З.Є. *Формування професійних цінностей майбутніх фахівців аграрного профілю як педагогічна проблема.* // З. Бурковська, *Молодь і ринок.* – 2012. – №1(84). – С. 147 – 150.

2. Балл Г.О. *Гуманізація загальної та професійної освіти: сучасна актуальність і психолого-педагогічні орієнтири, непевна професійна освіта. Монографія.* (За ред. І.А. Зязюна). – К.: ВІПОЛ, 2000. – С. 134 – 157.

3. Бутківська Т.В. *Ціннісний вимір соціалізації учнів.* // Т. Бутківська. *Педагогіка і психологія.* – 1997. – №1(14). – С. 130 – 137.

4. Вачевський М.В., Мадзігон В.М., Примаченко Н.М. *Основи економіки. Навчальний посібник для учнів ліцеїв, коледжів, гімназій та загальноосвітніх шкіл 10 – 11 класів.* // М. Вачевський, В. Мадзігон, Н. Примаченко. – К.: Педагогічна думка, 2007. – 612 с.

5. Клачко В.М. *Психолого-педагогічні умови формування мотивації навчальної діяльності. Науково-теоретичні і методичні засади конструювання змісту проф. освіти.* // В. Клачко. *Вінниця, 1998.* – С. 44 – 49.

6. Кручек В.А. *Формування комунікативних умінь студентів вищих аграрних закладів освіти в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін: автореферат дис... канд. пед. наук.: спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти”.* // В. Кручек. – К.: 2004. – 16 с.

7. Лузан П.Г. *Теоретичні і методичні основи формування навчально-пізнавальної активності студентів у вищих аграрних закладах освіти: атореф. дис... д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти”.* // П. Лузан. – К.: 2004. – 42 с.

8. Мельник В.П. *Філософські проблеми технікознавства (гносеологічні та предметно-перетворювальні аспекти).* // В. Мельник. – Львів: Світ, 1994. – 180 с.

9. Поліщук В.П. *Бджільництво.* // В. Поліщук. – Львів: Редакція журналу “Український пасічник”, 2001. – 296 с.

10. Скуратівський В.Т. *“Я вас, бджоли благословляю”.* // В. Скуратівський. – К.: Техніка, 2005. – 320 с.

Стаття надійшла до редакції 12.06.2013

